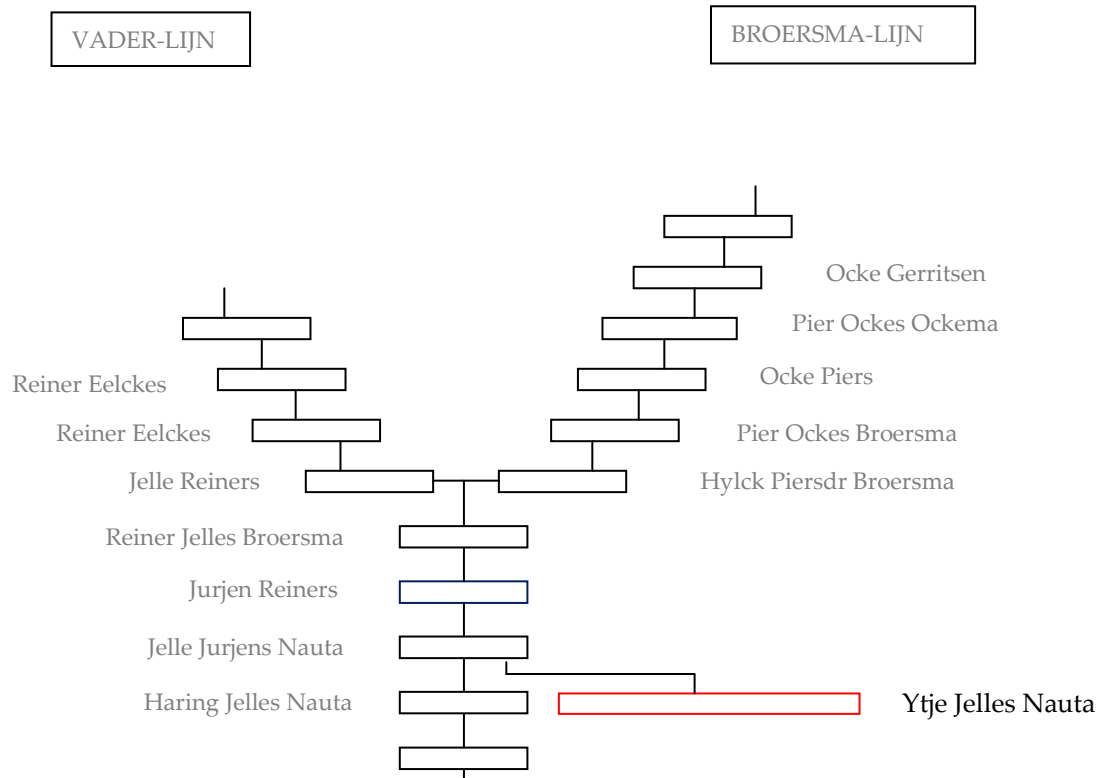

YTJE JELLES NAUTA (1717-1798)

1. PLAATS IN DE AFSTAMMING

2. INLEIDING

Ytje Jelles is een dochter van Jelle Jurjens. Zij wordt in 1717 geboren als haar vader uit de Oostzee op de terugweg is met zijn schip naar De Republiek, bezig met zijn laatste zeereis.

Zij groeit op in Woudsend, met een ondernemende vader “aan de wal”.

Zij trouwt in 1739 met schipperszoon Lolle Sijmens uit Woudsend. Ze betrekken en runnen de boerderij in Ypecolsga, die sinds 1738 eigendom is van Jelle Jurjens. Ytje zal deze boerderij in 1750 van hem erven.

Het huwelijk van Ytje Jelles en Lolle Sijmens blijft kinderloos.

Broer Haring Jelles Nauta vernoemt in 1764 zijn derde zoon (Lolle Harings) naar Lolle Sijmens, die mede daardoor een speciale band met zijn oom en tante zal krijgen.

Ytje zal haar neef Lolle met raad en daad bijstaan in de tijd dat hij geld nodig heeft om aandelen in zijn kofschip te verwerven.

Ytje Jelles benoemt neef Lolle tot haar enige erfgenaam, maar dat heeft wat haken en ogen.

Ze overlijdt in 1798

BESCHRIJVING

Ytje Jelles (Nauta) is het tweede kind uit het (derde) huwelijk van Jelle Jurjens met Geertje Dirks. Bij haar geboorte heeft Ytje een halfzus Beeuw uit het eerste huwelijk, een halfzus Grietje en –broer Jurjen uit het tweede huwelijk en een broer Reiner uit het derde.

Vader Jelle is afwezig bij haar doop in de Hervormde kerk van Woudsend op 7 november 1717. We zien in hoofdstuk 030.1 (Jelle Jurjens Nauta) dat hij op dat moment met zijn smakschip “De Propheet Daniel” onderweg is van de Oostzee naar Amsterdam, tijdens zijn laatste reis over zee. Voor Ytje geen varende vader dus, maar een ondernemer die op diverse terreinen van de scheepsbouw actief is en nooit meer lang van huis is.

Na Ytje worden bij Jelle en Geertje nog 4 kinderen geboren, drie (Durkje, Dirkje en Dirk) overlijden jong. Alleen benjamin Haring Jelles Nauta (geb. in 1726) bereikt de leeftijd der volwassenen (zie hoofdstuk 040.14).

Van haar jeugd is niet veel bekend. Haar vader neemt vanaf 1732 de achternaam Nauta aan. Ytje is dan bijna 15 jaar oud en krijgt ook deze achternaam. Jelle Jurjens Nauta ontwikkelt zich tot een succesvolle, welvarende ondernemer. Dat wordt onder andere zichtbaar als Jelle in 1738 een boerderij in Ypecolsga koopt, liggend aan de weg van Woudsend naar Balk. Het is de opmaak voor het huwelijk en het boerenleven van Ytje.

1739

In 1739 trouwt Ytje met dorpsgenoot Lolle Sijmens, zoon van grootschipper Sijmen Lolles.

(Schoonvader schipper Sijmen Lolles wordt in hoofdstuk 030.1 genoemd bij zijn afgelegde verklaring bij notaris Karreman in Amsterdam, betreffende schade aan zijn smakschip “De Liefde” op de rede van Dantzig tijdens een zware storm in 1716.)

Lolle Sijmens volgt niet in de varende voetsporen van zijn vader. Hij blijft aan de wal, wordt boer en zal zich naderhand voorzien van de achternaam De Boer.

Ytje en Lolle gaan de genoemde boerderij nr. 15 pachten van Jelle Jurjens Nauta. Hun huwelijk blijft kinderloos.

DORPSVOLMACHTEN 1745-1759

In het Gemeentearchief van Wymbritseradeel no. 25 (N90)(de periode van 1741 tot 1765) vinden we een lijst met de namen van “dorpsvolmachten”. Dat zijn inwoners van grietenijen, die bestuurlijke taken hebben en ook jaarlijks in de maanden januari of februari deelnemers voor de volmachten-vergadering in Leeuwarden moeten aanwijzen. De volmachten vertegenwoordigen de grietenijen en vergaderen in de Friese hoofdstad in de Regtkamer. De vergaderingen vallen in een tijdsbestek van ongeveer 6 weken.

Op de lijst van Ypecolsga zien we Haring Jelles op de lijst staan van 1745, 1746 en 1747. Lolle Symens is dorpsvolmacht van 1752 tot en met 1759.

1749

QUOTISATIE

In de quotisatiekohieren van 1749 is Lolle Sijmens genoteerd met de volgende gegevens:

Lolle Symens, Wymbritseradeel

Plaats: Ypecolsga

Omschrijving: redelijke boer

Gezin volw: 4

Aanslag: 25-0-0

Verhoging:

Vermogen:

(Bron: Wymbritseradeel, fol. 17v)

Er zijn dus twee inwonende volwassenen, personeel.

Lolle (samen met Ytje) is: “een redelijke boer”.

1750

Als Jelle Jurjens Nauta in maart 1750 zijn testament maakt, zijn nog drie kinderen van hem in leven. Van zijn 14 kinderen uit drie huwelijken heeft hij er 11 begraven! Hij bestemt de boerderij nr. 15 als Ytje's toekomstig erfdeel. Er staat een clause in het testament, dat de boerderij zal terugvallen aan de Nauta-

familie (“ ... zal wederkeren tot derselven naaste Bloed aan haar vaders kant ...”), voor het geval Ytje kinderloos komt te overlijden. Lolle Sijmens zal er dan als echtgenoot/gebruiker en als langstlevende geen claim op kunnen leggen.

Kort daarop sterft Jelle Jurjens Nauta.

De boedel wordt verdeeld onder de nog levende kinderen en kleinkinderen. Uit het derde huwelijk met Geertje Dirks worden drie erfgenamen in het testament genoemd. Reiner Jelles, met de achternaam Zoethout of Soethout (in plaats van Nauta), krijgt de houtmolen (de houtzaagmolen “De Jager”) te Woudsend, Haring Jelles Nauta zal eigenaar worden van de boerderij aan de oostkant van de Ee, waar hij al op woont en boert. En Ytje krijgt dus de boerderij te Ypecolsga.

De kleinkinderen krijgen een bedrag aan contant geld. (zie ook het hoofdstuk 030.1 over Jelle Jurjens Nauta)

Daarnaast zullen Reiner, Ytje en Haring de rest van de inventaris mogen verdelen

Beeuw Jelles, de oudste dochter van Jelle Jurjens uit zijn eerste huwelijk, is in 1746 weduwe geworden door het overlijden van Solke Sietses en is zelf voor 1750 overleden, sterfdatum onbekend. Er zijn uit haar huwelijk drie kinderen geboren, een dochter en twee zonen, waarvan in 1750 alleen Jelle Solkes nog leeft, zodat hij uit dit gezin de enige erfgenaam is.

Het testament stelt om

“... mijn kindskind Jelle Solkes in een somma van Twee duysent caroli guldens te betalen in Suiver Geld Sonder Landschapsobligatien ...”; Hij erft baar geld en zal daar een lijnbaan met pakhuis, watermolen, jacht en andere toebehoren voor kopen.

1753

Jelle Solkes (geb. op 15 februari in 1728) heeft niet lang kunnen profiteren van de bezittingen, die hij met het geld van zijn grootvader heeft gekocht. Hij is voor 26 maart 1753 overleden. Aangezien hij wees is, valt zijn bezit terug naar ooms en tantes, broers en zusters van zijn ouders. De erfdelen worden door verkoop weer bijeen gevoegd. We zien in de volgende akte:

*Reijnder Jelles Soethout, mr. mastmaker en coopman,
Haring Jelles Nauta, huisman, beiden te Woudsend en
Ytje Jelles Nauta, gesterkt met haar man, Lolle Sijmens, huisman te
Ypecolsga, verkopen aan
Lolle Sytses, coopman te Woudsend, 1/20 en aan
Siets Sytses, wed Hoyte Walles 11/20, tesamen 3/5 (deel)
(kopers hebbende de rest).*

*Dat alles van een lijnbaan, pakhuis en jagt c.a. en Jagthuis, Watermolen en
Bollepraam, 2 pm (pondemaat) Fennen land en
1 pm met nog een huis bij (door) Jelle Solkes, mr. lijnslager te Woudsend,
nagelaten aan de Westkant van Woudsend ,
(naastlegers:)*

*Wegsloot ten Z-Oosten en N-Oosten,
erven Burmania ten Oosten en Noorden,
Tjeerd Rinkes ten Westen en Noorden.*

Het huis in het dorp bestaat uit 2 kamers en heeft als naastlegers (buren):

*Minne Jans erven ten Oosten;
Gemene pad bij de Wegsloot langs ten Westen;
Buorrensteeg ten Zuiden;
Minne Martens ten Noorden.*

Alles voor de somma van Cg 2.877,- en 14 st.

(Koopbrieven Wymbr 66 folio 182, 26 maart 1753)

1764

Gedurende de eerstkomende tien jaar (tot 1764) valt er weinig over het leven van Ytje en Lolle te melden. Ze werken op het land en op de boerderij, zonder dat ze daarvan sporen op papier achterlaten.

Eind 1764 wordt Ytje's neefje Lolle Harings Nauta geboren, een zoon van haar broer Haring Jelles Nauta te Teroele. Ytje is nu 47 jaar en heeft de kindervens niet in vervulling zien gaan. Lolle Harings wordt vernoemd naar Ytje's man, Lolle Sijmens de Boer.

Met Lolle Harings zal ze een bijzondere band ontwikkelen, die begint door de kleine neef de eigen geboortelepel van Lolle Sijmens uit 1716 cadeau.

De oude traditie van de geboortelepel voor een vernoemd kleinkind wordt op deze wijze toegepast. De lepel van de twee Lolle's is tot op de dag van vandaag bij Nauta-nazaten bewaard gebleven.

1771

De verdiensten uit de boerderij worden deels belegd in onroerend goed. Volgens het Reëelkohier van Woudsend bezitten Lolle Sijmens en Ytje Jelles een huis met nr. 71 in Woudsend. Het is niet verhuurd.

1773

In 1773 is Ytje's broer Haring Jelles Nauta ziek. Hij en zijn vrouw, Trijntje Sietses Storm, maken op 10 juni hun testament bij de Woudsender dorpsrechter (tevens hoofdonderwijzer) Aaldert Bartels Idzerda. In de tekst staat o.a. dat:

"...ik, Haring Jelles Nauta na den Lighame niet wel gesteld zijnde: dog ik Trijntje Sijtses Storm na den lighame redelijk gezond zijnde, Edog beide ons verstand en zinnen magtig zijnde,...."

Trijntje is wel gezond. Verderop in de tekst wordt bepaald dat Lolle Sijmens de Boer (samen met Sijbe Mellis uit Woudsend) is benoemd tot curator, ingeval één (of meer) van de kinderen van Haring en Trijntje op de dag van hun beider overlijden nog geen 25 jaar oud is. Deze situatie zal zich niet voordoen.

Haring overlijdt 10 dagen later.

Trijntje blijft achter met 6 minderjarige kinderen achter, Geertje is 21, benjamin Dooitse moet nog 6 worden.

Ytje zal haar ondersteund hebben

(Trijntje zal in 1792 overlijden.)

1774

Het gaat ze nog steeds voor de wind. De boerderij is winstgevend. Lolle en Ytje hebben volgens het Reëlkohier van 1774 drie huizen in Woudsend aangekocht. Naast nr. 71 bezitten ze nu ook de nummers 61, 62 en 143.

1775-78

Volgens hypotheekboek 101, op 20 juli 1775 (folio 21), verstrekken Lolle Sijmens de Boer en Ytje Jelles Nauta een lening van Cg 377,- à 4% rente aan de echtelieden Bauke Albers en Ebel Piers. Het is de laatste transactie, waarin we Lolle Sijmens zien optreden.

In het jaar 1776 overlijdt Sijmen Lolles de Boer op de leeftijd van 59 jaar. Zoals zo vaak is de sterfdatum onbekend. Ytje kan de boerderij niet in haar eentje exploiteren. Ze moet op zoek naar een nieuwe man.

Lolle Harings is in 1776 12 jaar oud en verliest, na zijn eigen vader Haring Jelles in 1773, voor de tweede keer in zijn jonge leven in Lolle Sijmens een vaderfiguur. Het is de tijd waarin Lolle besluit om naar zee te gaan.

In de Speciekohieren Ypecolsga van 1775 e.v. staat over Ytje en Lolle genoteerd:

1775	Ypecolsga nr. 15	2 ½	5	-	22	4	3	48	12
	Lolle Sijmens								
1776	idem								

	<u>de man overleden</u>	1½	3	-	17	4	2	33	18
	een knecht minder								
1777	idem								
	Lolle Sijmens wed.	2	4	-	16	5	2	37	18
1778	idem								
	Lolle Sijmens wed	2	4	-	23	1	2	42	18
	<u>getrouwd met Rein Hylkes</u>								

En zo is het gegaan. Het huwelijk staat vermeld in het Trouwboek. Ytje Jelles trouwt met Rein Hylkes uit Ypecolsga. Ze is dan 60 jaar.

Wymbritseradeel, huwelijken 1778

Vermelding : Bvestiging huwelijk op 29 maart 1778 in Woudsend

Man : Reyn Hylkes afkomstig van Ypecolsga

Vrouw : Ytje Jelles Nauta afkomstig van Ypecolsga

Rein Hylkes is iemand, die onverwacht uit de lucht komt vallen. Hij is een soort boeren "mystery guest". Volgens de bovenstaande huwelijksbevestiging blijkt hij afkomstig uit Ypecolsga te zijn. Maar wat zijn Rein's antecedenten? Komt hij misschien van buiten Friesland?

We hebben hem nergens aangetroffen, niet in de overige DTBL-boeken (van geheel Friesland), koopbrieven, koop- en hypotheekboeken, akten of anderszins. We sluiten niet uit dat Rein Hylkes voorheen onder Lolle Sijmens de oudste knecht was op de boerderij. Het is misschien voor haar de meest eerbare en pragmatische manier om de boerderij te kunnen voortzetten en in stand te houden.

Ytje gaat door met het investeren van inkomsten in onroerend goed. Het land en de boerderij brengen kennelijk nog voldoende geld op. Op 6 november 1776 koopt Ytje Jelles, aangeduid als weduwe van Lolle Sijmens 3 pondemaat maedland, gelegen in de zogenaamde Jentje Ruurds schar in Ypecolsga. Verkoper is Haentje Michiels Tromp (zij bezit 2/3e deel) en Jan Hollander (1/3e deel), huisman afkomstig uit Stavoren voor een somma van Cg 171,- in klinkende munt, verhoogd met alle onkosten zoals consent en de 40^e penning.

De kwitantie ziet er als volgt uit:

Kwitantie Koopbrief
5 februari 1777

Coopbrief
Voor
Ijttie Jelles

Weegens hare gekogte 3 pond^m maadland
op de schar in Yepkolsga
van Hantje Maghiels Tromp cum ....

.....?.....	voor	fl 170 -	(Caroli Guldens)
af: strijk en verhoog geld		fl 17 - 3	
	Dus zuiver	fl 152 - 17	

De veertigste penning deeses is
aangegeven en betaald den 5 Feb 1777
met 4 Car guldens 5 strs

Segge	4 - 5
consentgeld	3 - 12
zegel & tekenen	1 - 12
proclamatien	3 - 3
annoteren	<u>- 12</u>
	8 - 7 - 12
executant voor het bestellen	- 6
etc	<u>1 - 8</u>
	10 - 1 - 12

De Grietman van Wymbritseradeel, De Hoogedelgeboren Heer Jonkheer Egbert Sjuick Gerrold Juckema van Burmania Rengers moet er zijn zegen aan geven. Hij doet dit in juni 1777:

Koopbevestiging verkoop land door Grietman
10 Junij 1777
van Hantje Maghiels Tromp en Jan Hollander
aan Ytje Jelles Nauta

Jr E S G S van Burmania Rengers, Grietman over Wijmbritseradeel (doet) condt en certificeere dat de Coop der landen, beschreven in voorenstaande coopbrief uitgedrukt, behoorlijk naar de Ord^{tie} driemalen over de Kerke van den Dorpe Woudsendt en gelijke drie ordinairis regtdagen der onsen geregte is geproclameerd zonder eenig Protest of Niaarversoek van ijmand Al waaromme ik Grietman de coperse daarin hebbe geconsenteerd en consenteere bij deesen om hetselve aan te vaarden, possedeeren en gebruiken sampt daarmede te mogen doen en laten als een iegelijk met zijn vrij eigen vermag, onverkort nochtans de heerlijkheid der landschappe van Frieslandt en ijder sijn Geregtigheid

Actum onder mijn Handt en Zegel den 10 Junij 1777

(stempel, onleesbaar)
(Koopbrieven 58 folio 84, 10 juni 1777)

w.g. E S G J v Burmania Rengers

1780

Ytje begeeft zich nu vaker op het terrein van de aan- en verkoop van land en gronden. Ondanks haar tweede huwelijk wordt ze nog als de weduwe van Lolle Sijmens aangeduid. Het betekent dat Rein Hylkes administratief een rol speelt: "... gesterkt met haar man ...", maar in werkelijkheid lijkt het op een rol in de marge. Rein Hylkes zien we niet zelf optreden in aan- en verkoopakten. Hij blijft ook na zijn huwelijk een vrijwel onzichtbare persoon.

De transacties vormen samen met de kohieren en de hypotheek- en koopboeken de belangrijkste bron van informatie over het leven van Ytje in deze fase.

Op 22 december 1780 verkoopt Ytje J. Nauta 4½ pondemaat land aan Wietske M. Tromp (van Visser)

In de akte lezen we:

Ytje Jelles Nauta gesterkt met mijn man Rein Hylkes woonagtig te Woudsend bekennen en verklaren door desen verkogt en in waren Eigendom overgedragen te hebben aan

Wietske Miggiels Tromp gesterkt met haar man Wieger Annes Visser
 woonachtig te Woudsend,
 zekere vier en een halve pondematen land aan Twee verscheiden stukken
 zonder dat daar over geen de minste meetinge plaats zal hebben
 zijnde het eene stuk a 3 pond^m geleegeen in de zoogenaamde Jentje Ruurds
Schar, afkomstig van de Kerk en Pastorië alhier, en 1½ pondemaat in de
 "Oostersche schar" voor de totale prijs van Cg 350,-

De uitgeschreven de kwitantie ziet er als volgt uit:

Koopbrief en Quitantie

Van 3 pond ^m en 1½ pond ^m aan Twee	
Stukken geleegeen te Yepkolsga	
Zomma de 3 pond ^m	300 Car Guld
de 1½ pond ^m	50 Car Guld
Gereed	t zamen 350 Car Guld
Voor de koperse	
Wietske Miggiels Tromp	
Gesterkt met haar man Wieger Annes Visser	
Te Woudsend	
1780	
40 ste penn.	8 – 15
consentgeld	6 – 5
zegel & tekenen	3 – 4
proclamatien	7 – 10
.....(onleesbaar)	..... (onkosten)
	26 – 6 – 1
aangeven W of Z	
loon	<u>2 – 16</u>
	29 – 2

Voldaan
 den 8 September 1781
 J. H. Cuperus

.....

1782

In de Reëelkohieren Woudsend van 1782 staan wijzigingen vermeld over Ytje's onroerend goed-bezit. Ze heeft de nummers 61 en 62 niet meer in eigendom, maar wel nog nr. 71 en nr. 143 (het laatste heeft ze verhuurd aan haar nicht Geertje Harings en haar man schipper Oeble Piebes).

1786

Trijntje Sietses, de weduwe van Haring Jelles, en Ytje Jelles Nauta krijgen van de substituut Griffier van het Hof van Friesland een kopie van het testament van Jelle Jurjens en Geertje Dirks uit 1750 aangeleverd. Van de drie genoemde kinderen in dit testament is alleen Ytje Jelles nog in leven. Reiner Jelles Zoethout is rond 1777 overleden. Haring Jelles in 1773.

De inhoud van het document staat in hoofdstuk 030.1.

De belangrijkste passage benadrukt de verplichting van teruggave van Ytje's bezittingen na haar dood aan de Nauta-familie vanwege haar kinderloosheid. De vraag is: wie moet dit regelen en wat is het plan van aanpak? Uit de generatie van Trijntje en Ytje is nog maar één man in leven, dat is Rein Hylkes, maar hij is echtgenoot en geen Nauta en door de clause in het testament buitengesloten. De volgende generatie zal dit vraagstuk moeten oplossen. Trijntje's oudste zoon Jelle Harings is 32 jaar oud, Lolle Harings Nauta wordt dit jaar 22.

1787

In het Reëelkohier staat weinig nieuws. Ytje Jelles (nog steeds aangeduid als "Lolle Sijmens weduwe") bezit nog steeds de huizen met nr. 71 en 143.

In dat laatste woont nu Jentje Jentjes. Oebele Piebes en Geertje Harings Nauta zijn waarschijnlijk beiden overleden.

Ze heeft het huis met nummer 142 (met stem nr. 6) en nr. 200 in Woudsend bijgekocht. En dan heeft ze de boerderij nr. 15 in Ypecolsga.

1791

Lolle Harings Nauta wordt schipper (kapitein) op het kofschip "De Juffrouw Wytske Tromp van Visser". Het is nieuw van de scheepswerf van Wieger Annes Visser aan de Ee gekomen. Lolle heeft geld nodig om te investeren, om een

significant part (aandeel) in zijn schip te kopen. Hij leent een bedrag van Cg 1.200,- à 5% rente van Leeuwke Aukes Hoekstra uit Woudsend. Tante Ytje en Rein Hylkes helpen Lolle door borg te staan voor deze lening. Er wordt op 3 maart door Lolle, Ytje en Rein getekend.

Op 20 mei verkoopt Ytje het huis met nr. 71 aan de Roomse gemeente in Woudsend:

.....

*Ytje Jelles Nauta, gehuwd met Rein Hylkes, wonende te Ypecolsga,
verkoopt aan de Roomsche gemeente te Woudsend
een huis met erf met 2 grote en 1 kleine kamer aan de Voorstraat
voor Cg 430,-*

naastlegers:

*Straat ten Oosten,
Buirewijk ten Westen,
Jikke Wieggers cs ten Zuiden,
Grietman van Burmania Rengers ten Noorden.*

Ytje houdt wel de Woudsender huizen met nummers 142 en 143 in haar bezit.

1792-98

De laatste jaren van haar leven op de boerderij met Rein Hylkes verlopen buiten ons zicht, er zijn steeds minder papieren bronnen en aanwijzingen. In 1792 bereikt Ytje de leeftijd van 75 jaar. We denken dat ze zich tot het laatst toe met al haar krachten heeft ingespannen om het boerenbedrijf te ondersteunen.

De testamentclausule over het terug geven van de boerderij naar de vaders familie wordt opportuun. De speciale band die ze met haar neef Lolle Harings Nauta heeft, komt weer voor het voetlicht. Ze bedenkt Lolle Harings als haar (enig) toekomstige erfgenaam. Dat wordt door andere potentiële erfgenamen niet voetstoots geaccepteerd, zo zullen we zien. Lolle Harings zit in deze periode als schipper van zijn kofschip, na september 1795 voorzien van de nieuwe naam "De Vriendschap", grotendeels op zee.

Lolle heeft in december 1797 een buitengewoon lange zeereis gepland van Amsterdam door de straat van Gibraltar naar Civitavecchia bij Rome en terug, een reis waar hij een groot deel van 1798 mee bezig zal zijn. De reis gaat op het laatste moment niet door, de cargadoor heeft niet voldoende vracht bijeen kunnen brengen om de reis winstgevend te maken. Lolle neemt in 1798 geen andere zeereis aan, maar blijft aan de wal en benut de opengevallen tijd door zijn kofschip in het najaar van 1798 een grote onderhoudsbeurt te laten geven.

Dan eind 1798 is het afgelopen met haar leven, op 2 december overlijdt Ytje te Ypecolsga. Ze is 81 jaar oud geworden.

Haar man, Rein Hylkes, woont en werkt nu op de boerderij, die volgens het testament van Jelle Jurjens Nauta en latere afspraken aan Lolle Harings Nauta zal toevallen.

Er ontstaat een keten van juridische en emotionele gebeurtenissen, die uitgebreid in hoofdstuk 050.6 (Lolle Harings Nauta) beschreven staat.

Lolle Harings kiest er voor om niet uit te varen, maar in de buurt te blijven. Hij laat bij notaris Baum in Amsterdam op 6 december een schriftelijke verklaring opstellen, waarin hij zijn schoonvader Sietse Piebes de Jong machtigt om zijn zaken betreffende de erfenis waar te nemen,

“.... ter zake van inventarisatie, reddering en liquidatie, in ontvangst nemen, administreren enz, alles samen met de mede-erfgenamen ...”.

(NB. Er is hier voor het eerst sprake van meerdere erfgenamen!)

Ook is Sietse Piebes gemachtigd om voor hem op te treden in eventuele processen. Rein Hylkes geeft zich niet zonder slag of stoot gewonnen en zoekt ook juridische en administratieve assistentie. De messen worden geslepen.

1799

In januari 1799 besluit Lolle om meer gedegen rechtskundige hulp in te huren. Hij neemt de gerenommeerde jurist Mr. Lollius Adema uit Sneek in de arm en deze wordt zijn zaakgelastigde. Hij is 61 jaar oud als hij voor Lolle gaat werken. Hij meldt op 28 januari aan de Grietenij, ten behoeve van de afwikkeling van het Collateraal, dat Lolle Harings Nauta erfgenaam is van Ytje Jelles.

(collaterale successie = successie op een erfenis die op een familiezijtak overgaat)

Dat Lolle's verstandhouding met weduwnaar Rein Hylkes niet optimaal is moge blijken uit het volgende. Op 5 februari 1799 eist Lolle Harings bij de rechter op een "regtdag", dat Rein Hylkes niets uit de inboedel weg mag halen.

Op 24 februari is de inventaris van de Ytje's boedel opgemaakt en doet Mr. Adema aangifte ter vaststelling van het Collateraal.

Op 3 maart 1799 wijst Rein Hylkes bij testament Hylke Andries aan als zijn erfgenaam. Tot executeur worden de heren W.A. Visser te Woudsend, Albartus Telting uit Sneek en Abraham Witteveen uit Heerenveen benoemd.

Bij de berekening van de waarde van Ytje's nalatenschap moet ook haar part in het kofschip "De Vriendschap" van Lolle Harings in geld worden uitgedrukt. Het wordt op 8 maart 1799 bij notaris C.W. Decker in Amsterdam getaxeerd:

... dat hetzelfde schip gedurende gemelde tijd diverse rijzen heeft gedaan en dat de uitdelingen (parten, aandeel) aan de rederij te zamen komen te belooopen eene somma van f 16.800,-, makend also voor het 1/16e part hetwelk heeft toegekomen aan wijlen Ytje Jelles Nauta, eerst weduwe van Lolle Sijmens de Boer dog hertrouwd met Reijn Hylkes, een somma van f 1.050,- ...

Haar deel is volgens notaris Decker fl 1.050,- waard.

Rein Hylkes heeft zijn eigen testament niet zonder reden opgesteld. Hij overlijdt op 5 april 1799 en heeft zijn naderende einde waarschijnlijk zien aankomen. Dat verandert de situatie aanzienlijk. De bovengenoemde curatoren van Rein Hylkes gaan nu zorgen voor de belangen van zijn erfgenaam, Hylke Andries. Hun taak wordt:

"... om op te treden bij de scheiding, zolang de geschillen tussen deze boedel en Lolle Harings Nauta, alsmede verdere erfgenamen van wijlen zijn (Rein's) huisvrouw Ytje Jelles niet zijn vereffend...".

Op 20 april verschijnt in de Leeuwarder Courant de volgende aankondiging:

DE Secretaris P. C. SCHELTEMA, zal op Woensdag den 1 May 1799, 's morgens 9 uur, ten Sterfhuize van Rein Hylkes en Ytje Jelles onder Ypecolsga, by Boelgoed Verkoopn; a le de **MEUBILEN, HUISGERAADEN en IMBOEL**, Mans- en Vrouwen Kleederen, Zilver en Goud, Linnen, Koper, Tin en Yzerwerk, waar van het Linnen zeer uitmuntend is, en het Zilver en Goud bestaande in 2 Brandewyns Keppen, 1 dito Trekpote, 1 Boorn op, 2 Theeboslen, 1 Mosterpot, 3 Soutvaten, 2 Sakerstrooijers, een party Lepels en Vorken, een Gouden Ooryzer, verscheiden Stringen Glazen en Bloed-Coralen met Gouden Kroonen, Zilveren Beugel, Braslen, Boeken met Zilver, Zilveren Horologie, 2 Zilveren Zwepen, en anders al het geens in die Boedel word bevonden.

Niet te lezen is, wie de opdrachtgever achter deze boedelverkoop is. Het kan alleen maar door Lolle Harings samen met (de curatoren van) Hylke Andries zo opgezet zijn, want er zitten ook spullen uit het bezit van Ytje Jelles bij, zoals haar sieraden en kledij.

1800

Op 8 januari 1800 ondertekent Lolle Harings de volgende inventaris. Het betreft een verbeterde versie van de inventaris van 24 december 1799 van de boedel.

*Inventaris in Cas van Collateraal
van
de Nalatenschap van Ytje Jelles Nauta
zijnde
geweest een Wed van Lolle Sijmens de
Boer te Ypecolsga en aldaar overleden
den 2 December 1798*

*Geregist: 10 Dec 1799
Extract verzonden 13 Jan 1800*

*Op heden den 8 Jan 1800 heeft
Lolle Nauta dezen inventaris met
Solemneel Eeden bevestigd, in
Plaats van het vorigen inventaris
welke den 24 December 1799 was
overgelegd, dog niet voor goed
gedaan vermits te zelve niet na
Land Placaat was ingestelt
Overgeleevert*

*In kennisse van ons Commissaris
en Secretaris
(was getekent) Gerrit Jelles
Paulus Cornelis Scheltema
Accordeert
Paulus Cornelis Scheltema*

..... etc.

*Copia Authentica
Pro Patria
Inventaris in cas van Collateraal van
de nalatenschap van Ytje Jelles Nauta
zijnde geweest een weduwe van Lolle
Sijmens de Boer te Ypecolsga en aldaar
overleden den 2 December 1798*

*Aan de Raad der Gemeente van
Wymbritseradeel
Door
Lolle Harings nauta Groot Schipper
als eenig Testamentaire Erfgenaam
van den overleedene
om te voldoen aan de Collaterale
Successien volgens Placaat van den
15 maart 1794*

In de vervolgtekst staat een opsomming van Ytje's bezittingen, onder andere:

- 1^e een huis met nr. 142, dat verhuurd is aan Sietse Piebes de Jong
- 2^e een huis ("3 camers") met nr. 143 dat aan Frans Bartels is verhuurd;
- 3^e de boerderij te Ypecolsga (kohier nr. 15) met landerijen.

Verder bevat het opbrengsten uit boedelvekoop, uitstaande schulden, contant geld, kosten van overlijden en begraven ("kosten van de Dode hand") en successierechten.

Er is nog een dispuut over het erven van de zathe nr. 15 en bijbehorende landen (ter grootte van 110 pondemaat) te Ypecolsga. Er zijn dus toch mede-erfgenamen, deze accepteren niet dat Lolle Harings de enige erfgenaam is. Lolle verzoekt pas de collaterale successie te hoeven betalen, als deze kwestie is opgelost.

Op 26 maart wordt nog een aangepaste inventarisversie voor het collateraal ingediend bij de Raad van de Gemeente. De belangrijkste wijziging betreft de boerderij in Ypecolsga. Er wordt gemeld, dat Lolle Harings voor 7/16^e deel eigenaar wordt van de zathe en landen in plaats van de vorige 100%. Lolle tekent de nieuwe versie op 26 maart.

Op 2 augustus doen de curatoren aangifte van de inventaris voor Hylke's deel van de boedel. Opmerkelijk is wel dat nu als overlijdensdatum van Rein Hylkes 3 mei 1799 wordt genoemd, dat moet ten rechte 5 april zijn.

Daarmee komt de afwikkeling van Ytje's erfenis en de inventaris ten einde. De boerderij van Ytje Jelles in Ypecolsga komt in handen van Lolle Harings. Hij zal dus de andere erven hebben uitgekocht.

Volgens de Reëelkohieren is Lolle Harings' broer Dooitse in 1800 en 1801 boer op boerderij nr. 15, waarna Lolle Harings de plaats tot 1808 heeft verpacht aan Wijbe Laases.

Vanaf 1809 zal Lolle Harings zelf de boerderij betrekken om er te werken en te wonen.